

Ο ΤΣΕ ΓΚΕΒΑΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η εξέγερση του '68 και οι ελληνικές ιδιομορφίες

Η κοινωνική έκρηξη του '68 στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ βρίσκει την Ελλάδα «φυλακισμένη». Μόλις ένα χρόνο πριν, την 21^η Απριλίου του 1967, έχει επιβληθεί η δικτατορία των συνταγματαρχών. Η τελευταία, χωρίς να το υποψιάζεται και χωρίς να είναι αυτός βεβαίως ο πρωταρχικός της στόχος, έχει καταφέρει να αποκόψει την ελληνική περίπτωση από τις ευρύτερες ζυμώσεις της Ευρώπης και των ΗΠΑ εκείνης της εποχής και να διασώσει τον ελληνικό μετεμφυλιακό «πρωτογονισμό», είτε στο χώρο της πολιτικής και των ιδεών είτε στο χώρο του πολιτισμού και των κοινωνικών διεργασιών.

Η στιγμή της επιβολής της δικτατορίας είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες περιόδους της ελληνικής ιστορίας. Η δικτατορία του '67 θα επιφέρει τη βίαιη αναστολή όλων των πολιτικών, ιδεολογικών και πολιτιστικών τάσεων που είχαν αρχίσει να ανθίζουν στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του '60. Ιδίως μετά τα γεγονότα του Ιουλίου 1965 – που κάλλιστα μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ένας πρόωρος «ελληνικός Μάης», - οι ζυμώσεις που παρατηρούνται στην ελληνική κοινωνία είναι εντυπωσιακές. Ισχυρές μερίδες της ελληνικής νεολαίας, αλλά και της νέας εργατικής τάξης ανακαλύπτουν την αντικαπιταλιστική κριτική, το νέο μαρξισμό, τον «αριστερισμό», τον Μάο και την κινεζική επανάσταση, τον Τρίτο Κόσμο, τον Γκεβάρα και τις λατινοαμερικάνικες επαναστάσεις. Οι Λαμπράκηδες και η επίσημη αριστερά της ΕΔΑ και του ΚΚΕ ξαφνικά αποκτούν έναν αναπάντεχο «αντίπαλο» στα αριστερά τους, καθώς ο ιδεολογικός αμυντισμός και ο «φόβος» των (καθεστωτικών) αντιπάλων τους αναγκάζουν ολοένα και πιο πολύ να συμπεριφέρονται ως νομιμόφρων πολιτική δύναμη. Η δικτατορία θα ανακόψει επίσης την επιρροή μιας νέας γενιάς δημιουργών στον κινηματογράφο, στο θέατρο, στη μουσική, στη λογοτεχνία. Λίγες μέρες πριν τη δικτατορία χιλιάδες νεολαίοι της εποχής θα συγκεντρωθούν στο γήπεδο του Παναθηναϊκού για τους Rolling Stones, μετατρέποντας τη συναυλία σε μια μεγάλη αντικαθεστωτική διαδήλωση των «αντισυμβατικών» της εποχής. Θα ανακόψει, τέλος, την ανάπτυξη των κοινωνικών επιστημών και της κοινωνικής έρευνας, τομείς που είχαν αρχίσει δειλά να εξελίσσονται στην Ελλάδα των αρχών της δεκαετίας του '60. Στην ουσία η πενταετία από το 1962 έως το 1967 θα αποτελέσει μια «Χαμένη Ανοιξη», όπως περίφημα απέδωσε την εποχή ο Στρατής Τσίρκας, για τη τραυματισμένη μετεμφυλιακή Ελλάδα

Έτσι, η Ελλάδα του '68 δεν θα συναντήσει το παγκόσμιο '68. Το αίτημα για τον εκδημοκρατισμό της χώρας θα παραμείνει στενά θεσμικό και «πολιτικό» και δεν θα συνδεθεί με τη βαθιά ανανέωση σε ιδέες και τρόπους εκπροσώπησης που διαμόρφωσε η «αντικαπιταλιστική» εξέγερση. Η Ελλάδα θα αργήσει πολύ να (ξανα)ανακαλύψει το φεμινισμό, τον οικολογικό ριζοσπαστισμό, την κινηματική αριστερά, το ανατρεπτικό χιούμορ των «καταληψιών», την ελευθεριακότητα στον πολιτικό λόγο, τη νέα ατζέντα των κοινωνικών και πολιτικών διεκδικήσεων, την αυτοοργάνωση πολιτικών και πολιτιστικών ομάδων. Στην εποχή της μεταπολίτευσης η επίσημη αριστερά θα παραμείνει «υπερ-πολιτική», η δεξιά θα παραμείνει πολύ «συντηρητική» κοινωνικά και οι δυο μαζί θα δυσπιστούν σταθερά απέναντι σε κάθε μορφής κοινωνικό και πολιτιστικό ριζοσπαστισμό.

Τι απομένει σήμερα από την εποχή εκείνη στη συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας, μιας κοινωνίας που άλλαξε ριζικά βεβαίως όλα αυτά τα χρόνια; Καταρχήν, θα λέγαμε ότι έχει μάλλον μικρή συνείδηση σε σχέση με το ίδιο το ιστορικό της παρελθόν. Η δικτατορία δεν ανέκοψε μόνον εξελίξεις, αλλά συσκοτίσε και την ίδια την ιστορία. Ελάχιστοι άνθρωποι στη σημερινή Ελλάδα αναγνωρίζουν τα γεγονότα της περιόδου '62-67 ως αντίστοιχα του διεθνούς Μάη '68. Για την ελληνική κοινή γνώμη το αντίστοιχο του Μάη είναι το Πολυτεχνείο του '73, ίσως γιατί, όπως και ο Μάης κατανοείται κυρίως ως φοιτητική εξέγερση και ίσως γιατί το Πολυτεχνείο περιβλήθηκε την αίγλη του «εθνικού γεγονότος» μετά τη μεταπολίτευση. Ο «Μάης του '68» βρίσκεται λίγο έως πολύ ενημερωμένο το 25% περίπου της ελληνικής κοινωνίας, που εντοπίζεται κυρίως στις νεότερες ηλικιακές ομάδες. Η ενημέρωση και ο βαθμός ενημέρωσης δηλαδή έχει αποσυνδεθεί από τη βιοματική εμπειρία των γενιών του '60. Τρία είναι τα κεντρικά πρόσωπα του Μάη '68 στη συνείδηση και τη γνώση του (ενημερωμένου) κοινού: ο Τσε Γκεβάρα, ο Τζον Λένον και ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ. Τρεις και οι κοινωνικές ομάδες που έχουν σήμερα λόγους να δημιουργήσουν ένα νέο Μάη: οι άνεργοι, οι νέες γυναίκες και οι φτωχοί. Τρεις επαπτόμενες κοινωνικές ομάδες που φαίνεται ότι συσσωρεύουν στη σημερινή περίοδο την κοινωνική ανισότητα και εξάρτηση. Και δύο μέσα επικοινωνίας: τα ιντερνετικά blogs και οι εφημερίδες (ο γραπτός λόγος). Το 80% των ενημερωμένων ανθρώπων για τον Μάη του '68 θα συμμετείχε σήμερα σε ανάλογες εξεγέρσεις και κινητοποιήσεις. Βρίσκει εξίσου αποτελεσματικά εργαλεία πολιτικής κινητοποίησης, μαζί με τα κόμματα και τις πολιτικές οργανώσεις, τις κοινωνικές συσπειρώσεις στους χώρους κατοικίας ή εργασίας, αλλά και τις εθελοντικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Και η ατζέντα; φτώχεια/ανισότητες, Περιβάλλον και ανθρώπινα δικαιώματα.

Χρ.Βερναρδάκης